

Geopark Langkawi – prvý geopark v juhovýchodnej Ázii

Počas konania 4. celosvetovej konferencie geoparkov, ktorá sa konala v dňoch 9. – 15.4.2010 v Malajzii, na ostrovnom geoparku Langkawi, sa popri účasti na odborných prednáškach z celého sveta vyskytol priestor a čas na spoznávanie tohto, pre nás pomerne neznámeho kúta sveta.

Ostrov Langkawi je archipelág pozostávajúci z 99 tropických ostrovov v severo-západnej časti Malajského polostrova (štát Kedah). Ostrov je pomenovaný po orloch („lang“ je skratkou slova helang - orol, „kawi“ znamená červenasto hnedý), ktoré sú symbolom tohto ostrova a medzi obľúbené turistické atrakcie patrí práve kŕmenie orlov.

Langkawi je exotickou dovolenkovou destináciou, ktorá ponúka popri kvalitnom ubytovaní a výhodnej polohe miesta s pradávnymi dažďovými pralesmi, s vápencovými a krasovými geologickými formáciami, jaskyne so skvostnými stalagmitmi a stalaktitmi, či nádherné pieskové pláže omývané priezračným morom plným podmorského života.

Rozvoj ostrova začal v roku 1987, kedy bol vyhlásený za turisticky významnú destináciu a bol mu udelený štatút bezcolných zón. Vznik geoparku Langkawi vládou štátu Kedah v máji roku 2006 a vstup do Globálnej siete geoparkov pod patronátom UNESCO v júni 2007 boli významnými medzníkmi v ochrane geologického dedičstva ako aj vo využívaní úžasného prírodného potenciálu v cestovnom ruchu.

Z pohľadu geológie história ostrova začína v prvohorách, kedy bol ostrov súčasťou superkontinentu Gondwana, od ktorého sa odtrhol počas raného permu tzv. pevninský blok Sibumasu a nárazom na Indočínsky blok East Malaya vyformoval v čase neskorého triasu pevninu juhovýchodnej Ázie. Vo všeobecnosti sa horniny ostrova dajú rozdeliť do 4 súvrství usadeninových hornín a jedného granitového súvrstvia. Z geologického hľadiska sa tu nachádzajú najstaršie formácie a najkomplexnejšie prvohorné usadeniny v regióne Juhovýchodnej Ázie (pozn. autora: časové rozpätie prvohôr 594 - 251 miliónov rokov).

Geologické pozoruhodnosti ostrova sa dajú pozorovať v tzv. geo-lesoparkoch (Geoforest Park). Koncept geo-lesoparku bol vyvinutý práve v Malajzii, v zmysle ktorého je hlavnou prioritou v ochrane lesa práve geologické dedičstvo. Na ostrove sa nachádzajú tri geo-lesoparky:

Machinchang Geoforest Park – predstavuje najstaršiu formáciu v Malajzii, starú cez 500 miliónov rokov, nachádzajúcu sa v severozápadnej časti ostrova. Napriek svojmu veku dokazuje toto pieskovcové súvrstvie silnú odolnosť voči tropickému chemickému zvetrávaniu, ako aj tektonickým deformáciám a vytvára neskutočne zaujímavú a pohľadnú krajinu, ktorá samozrejme viaže na seba veľa legend, pričom z nich je najznámejšia o boji dvoch gigantov MatChinchang a MatRaya. Pozorovať túto starú krajinu z výšky umožňuje dômyselne postavená lanová dráha, ktorá má niekoľko zastávok a medzi nimi sú vybudované panoramatické vyhliadky a turistické trasy.

Dayang Bunting Marble Geoforest Park – predstavuje krasovú krajinu (ostrovčeky južne od hlavného ostrova Langkawi) ako zmes mramorových a vápencových súvrství. V tomto parku je možné vidieť zaujímavé jaskyne, „morské oblúky“ (prírodné otvory vzniknuté eróziou morskej vody) a „morské stohy“ (prírodné, príkre, takmer kolmé stĺpy, izolované od

pobrežia, vzniknuté eróziou morskej vody). Najväčšou atrakciou je obrovské sladkovodné jazero na jednom z ostrovov, ktorého vrchy pripomínajú ležiacu tehotnú ženu a preto je pochopiteľné, že k celému ostrovu sa viažu legendy o tehotnej dievčine a o zázračnej sile jazera, ktoré vraj dokáže liečiť neplodnosť. Tunajší mramor je najkvalitnejší v celom regióne juhovýchodnej Ázie.

Kilim Geoforest Park – predstavuje vápencovú oblasť východnej časti ostrova vyvinutú z najstarších vápencových súvrství. Je to zaujímavá krajina s takmer kolmými vápencovými kopcami s útesmi rôznych tvarov a veľkostí. Krajina je tvorená pretiahnutými kopcami a ostrovčekmi s úzkymi údoliami medzi nimi a tieto údolia sú domovom jedného z najlepších a jedinečných mangrových lesov na svete. Mangrovy sú unikátnym ekosystémom: dokážu prežiť v extrémnych podmienkach, dômyselne dokážu získavať sladkú vodu z morskej, poskytujú život ďalším rastlinám a živočíchom, zakoreňujú priamo vo vode a bahne a so svojou spleťou koreňov dokážu účinne zabrániť aj tsunami. Plavenie sa na člnoch pomedzi mangrov, pozorovanie ich života ako aj pozorovanie zvierat (opice, hady, varany, netopiere, kane a orly, mnoho iných vtákov), možnosť vidieť rybárov pri ich každodennej práci, návšteva tradičnej výroby dreveného uhlia je naozaj nevšedným zážitkom.

Krása ostrova však nespočíva len v jeho neživej a živej prírode, ale aj v legendách a mýtoch, histórii, tradíciách, kultúre.

Mnohé z legiend, ktorými ostrov žije, spomínam v iných častiach tohto článku. Malajská kultúra je pre našinca exotická, muzikálna, plná zvláštnych zvukov, hudobných nástrojov, kvetinových a zvieracích motívov a hlavne plná farieb. Nielen ženy, ale aj muži chodia veľmi pekne oblečení – šaty sú splývavé, z krásnych, vkusne vzorovaných a jemných materiálov, muži sa neštítia nosiť pestrofarebné, maľované hodvábne košele.

Zaujímavosťou je aj typický malajský dom, ktorý pozostával z troch častí: pilierov (kolov), stien a strechy. Tieto tri časti reprezentovali tri dôležité udalosti ľudského života – narodenie, život a smrť. Konštrukcia domu bola z dreva s poriadnymi otvormi medzi drevenými latkami na podlahe a v strope a stála na drevených koloch – čo bolo z niekoľkých dôvodov – jednak otvory slúžili ako prirodzená ventilácia vzduchu, v čase dažďov všetka voda pretiekla cez strop aj podlahu, a do domu sa po koloch nedostali žiadne zvieracie potvorky. Stropné časti, rámy dverí a okien boli zdobené drevenými ornamentmi – miera zdobenosti domu odzrkadľovala spoločenské postavenie jeho majiteľov. Dnes už typické ľudové domy možno vidieť prakticky len v múzeu. Majitelia si väčšinou spodné pilierové časti omurujú a tak sa domy podobajú klasickým domom a miesto prirodzeného ochladzovania prúdením vzduchu cez škáry využívajú elektrickú klimatizáciu...

Ostrov Langkawi bol dlhé roky označovaný za „ospalú dieru“ a určite to súvisí aj s legendami, ktoré sú na tomto ostrove mimoriadne obľúbené. Tá najznámejšia hovorí o dievčine menom Mahsuri, ktorá bola v 19. storočí odsúdená na smrť pre čin, ktorý nikdy nespáchala. Pred svojou smrťou zakliala ostrov na 7 generácií a táto kliatba mala skončiť koncom 80tych rokov minulého storočia. Práve v tom čase vláda Malajzie vyhlásila ostrov za bezcolnú zónu a začal sa jeho dynamický rozvoj.

Väčšinu obyvateľstva ostrova tvoria Malajci (88%), Číňania (6%) a Indovia (2%), obyvateľstvo je väčšinou moslimského vierovyznania. Obyvatelia pracujú hlavne v službách pre cestovný ruch – v hoteliérstve, doprave, cestovných kanceláriách, sprievodcovských

službách, prenájme lodí, ale rozvíjajú sa aj malé a stredné podniky na výrobu potravín, tradičných ľudovo-umeleckých výrobkov, tradičných liečiv, udržiava sa aj tradičný rybolov.

Tradičný rybolov je podporovaný hlavne v pôvodných rybárskych dedinách. Jedna z nich bola v roku 2004 postihnutá neslávne známou tsunami, čo primälo pôvodné obyvateľstvo výsadbou mangrových porastov, ktoré dokážu takého prívalové vlny veľmi účinne odrážať. Rybárske zväzy spolu s miestnymi vidieckymi iniciatívami podporujú aj zamestnanosť žien – vytvorili malé výrobné, kde ženy spracúvajú ryby (ančovičky) do podoby zaujímavých chrumkavých slaných výrobkov.

Nositeľom konceptu geoparku na ostrove je miestna rozvojová agentúra LADA (Langkawi Development Authority), ktorá bola založená federálnou vládou Malajzie v roku 1990 a ktorá v spolupráci s vládou štátu Kedah a Malajskou skupinou pre geologické dedičstvo (MGHG) vytvorila podmienky pre trvaloudržateľný rozvoj územia postavený práve ochrane prírody a prezentácii geologických jedinečností pri podpore multiplikačných turistických produktov ako pridanej hodnoty k tradičnému turizmu, ďalej pri podpore miestnych komunít a podpore vzdelávania a výskumu na Langkawi. Pre zaujímavosť, do roku 2005 bolo zo strany štátu investovaných na podporu turizmu a socio – ekonomického rozvoja 400 miliónov eur a v rokoch 2005 – 2010 v zmysle 9. malajského plánu by to malo byť okolo 70 miliónov eur. Len v roku 2006 navštívilo ostrov okolo 2 miliónov turistov.

Zrejme je šťastím to, že celá podpora turizmu vrátane geoparku je koordinovaná z jedného miesta – cez LADA. Tým pádom sú všetky aktivity navzájom poprepájané, geopark je propagovaný v turistických strediskách, informačné tabule na geologických lokalitách sú v jednom štýle nielen vizuálnom a grafickom, ale aj textovom – sú to pomerne jednoduché, širokej verejnosti zrozumiteľné texty v rodnom jazyku a v angličtine. Jednotná prezentácia sa však neodzrkadľuje len smerom navonok – k turistom, ale aj dovnútra – smerom k vlastným obyvateľom.

Myšlienkou geoparku je do slova a do písmena „nakazený“ celý ostrov. Každého návštevníka už v lietadle vítajú so slovami, že vstupuje na územie geoparku. Vzťah k prostrediu a lásku ku geoparku začínajú veľmi dôsledne budovať už v detstve. Na ostrove je škola geoparku, ktorá vychováva mladých „geoparkianov“, čiže mladých ľudí, ktorí dýchajú a žijú pre geopark. Škola vypracovala koncept, podľa ktorého každý študent by mal dosahovať vynikajúce študijné výsledky, milovať prírodu, udržiavať tradičnú ľudovú kultúru, komunikovať v angličtine (študenti pravidelne vypomáhajú v hoteloch, aby si takto precvičovali svoje jazykové znalosti) a vyhýbať sa nemorálnym aktivitám, ako drogy a fajčenie. Počas konania konferencie doslova na každom stĺpe pouličného osvetlenia bol umiestnený banner o konaní konferencie a veľtrhu. Geopark si zobrala pod patronát kráľovská rodina štátu Kedah, ktorá poctila konferenciu aj veľtrh svojou účasťou. Na ostrove nenájdete človeka, ktorý by sa s vami nedohovoril anglicky a ktorý by nemal potuchy o tom, čo je to geopark.

Ostrov Langkawi je pre Slovensko zatiaľ pomerne neznámou a pomerne drahou turistickou destináciou, ktorú už naše cestovné kancelárie ponúkajú. Ja som mala šťastie stretnúť na ostrove skupinku mladých ľudí z Nitry, ktorí boli ostrovom očarení rovnako ako ja. Veľmi dúfam, že za pár rokov nás bude oveľa viac....

Ing.I.Cimermanová, SAŽP